

תחל שנה וברכותיה

אסופה משפחתית לראש השנה בסימן התחלות חדשות ותקווה

ארבעה ראשי שנים הם:

באחד בניסן - ראש השנה למלכים ולרגלים.

באחד באלול - ראש השנה למעשר בהמה...

באחד בתשרי - ראש השנה לשנים, ולשמיטין וליובלות, לנטיעה ולירקות.

באחד בשבט - ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי. בית הלל אומרים, בחמשה עשר בו.

משנה, מסכת ראש השנה פ"א א

תניא - רבי אליעזר אומר: בתשרי נברא העולם, בתשרי נולדו האבות, בתשרי מתו האבות. בפסח נולד יצחק, בראש השנה נפקדו שרה, רחל וחנה. בראש השנה יצא יוסף מבית אסורים. בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים. בניסן נגאלו - בתשרי עתידים ליגאל.

עפ"י תלמוד בבלי, מסכת ראש השנה

ראש השנה - יום בריאת האדם

ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו כדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרמש על הארץ: ויקרא אלהים את האדם בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם: ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את הארץ... וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי.

בראשית א

אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: בני אם אתם שבים ביום הזה - אינכם אותם בני אדם שהייתם, ומעלה אני עליכם כאילו היום נעשיתם לפני וכאילו היום בראתי אתכם בריאה חדשה, ככתוב: "כי כאשר החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה לפני כן יעמד זרעכם ושמכם" (ישעיהו סו כב).

עפ"י ויקרא רבה כט

ראש השנה - יום של התחלות משמחות

ויהיה פקד את שנה כפאשר אמר ויעש יהוה לשנה כפאשר דבר: ותהר ותלד שנה לאברהם בן לזקניו למועד אשר דבר אתו אלהים: ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר ילדה לו שנה יצחק: ומל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כפאשר צוה אתו אלהים: ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו: ותאמר שנה צחק עשה לי אלהים כל השמע יצחק לי: ותאמר מי מלל לאברהם היניקה בנים שנה כי ילדתי בן לזקניו: ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק.

בראשית ט"ז, מתוך קריאת התורה ליום הראשון של ראש השנה

שנים עשר ירחים נעמי שמר

בתשרי נתן הדקל פרי שחום נחמד.

בחשוון ירד יורה ועל גגי רקד.

בכסלו נרקיס הופיע,

בטבת ברד,

ובשבט חמה הפציע ליום אחד.

באדר עלה ניחוח מן הפרדסים.

בניסן הונפו בכוח כל החרמשים.

באיר הכל צמח בסיוון הבכיר.

בתמוז ואב שמחנו אחר קציר.

תשרי חשוון כסלו טבת עברו חלפו ביעף.

גם שבט אדר ניסן אייר סיוון תמוז ואב.

ובבוא אלול אלינו ריח סתיו עלה,

והתחלנו את שירנו מהתחלה ...

היא עוזבת אותנו, אפופה הילה של כבוד, מלווה בתקיעותיהן של רבבות שופרות, הולכת היא מאתנו, הולכת לבלי שוב. שעות, ימים, שבועות וחודשים השתדלנו להתוודע אליה, התאמצנו לחיות איתה – זה לא היה קל. היא תמיד נתגלתה לפנינו בפנים אחרות. לעתים מזגה היה סוער או לוהט, ולעתים היתה דווקא נוחה, ונוסכת רוח טובה ומרגיעה סביבה. פעם היו פניה זוהרות, כתכלת של אביב, ופעם הרצינו עד לקדרות של סתיו. הנה הרעיפה עלינו חום של קיץ, והנה השפיעה גלי גלים של קור מקפיא. היא נותנת לנו מעט שעות של חג, וכנגדן הרבה שעות של חולין. היא הביאה לנו משיפעת ברכותיה והפתעותיה, אך גם מקללותיה ומשבט זעמה.

אבל עתה, דווקא עתה, כאשר כבר למדנו להכירה והורגלנו לכל תהפוכותיה, כאשר כבר אמרנו להשלים עמה כמות שהיא, דווקא עתה היא חומקת לה והולכת מעמנו. שמות שונים נדבקים לה עתה: השנה היוצאת, השנה שחלפה, השנה שעברה, ואת מקומה תופסת עתה השנה החדשה. היא מופיעה עם חלוף הקיץ, ראשה עטור זר גדול של ברכות ותפילות, כל טובה טובלת בדבש ושונים בריח תפוחים. מסביבה רחשים, הומים איחולים וייחולים: לשנה טובה תכתבו ותחתמו, שנה טובה, בריאה ומאושרת, תחל שנה וברכותיה, שנה חדשה תקוות חדשות...

הרב שמואל אבידור הכהן

שנה טובה

לוי קיפניס ונחום נרדי

שנה הלכה שנה באה
אני כפי ארימה.
שנה טובה לך אבא.
שנה טובה לך אמא.
שנה טובה שנה טובה.
שנה טובה לדוד גיבור
אשר על המשמרת
ולכל נוטר בעיר ובכפר
ברכת חזק נמסרת
שנה טובה שנה טובה.
שנה טובה לכל עמל
בניר וגם במלט.
שנה טובה ומתוקה
לכל ילדה וילד.
שנה טובה שנה טובה.

הכל משתנה. להתחיל מחדש
יכול אדם בנשימתו האחרונה.
אבל מה שארע, ארע. והמים
שמזגת לתוך היין, לא תוכל
לשפך אותם בחזרה.

מה שארע, ארע. המים
שמזגת אל-תוך היין, לא תוכל
לשפך אותם בחזרה, אבל
הכל משתנה. להתחיל מחדש
יכול אדם בנשימתו האחרונה.
ברטולד ברט

ראש השנה - יום של חשבון נפש ותקווה לשינוי

מעשה ברבי ישראל מסלנט שיצא לרחובות העיר באחד מלילות ימי התשובה, וראה אור קלוש בוקע מדירה רעועה. נכנס רבי ישראל, וראה מתקן נעלים יושב ליד נר דועך, ומכה בחיפזון בפטישו על הנעל. שאלו רבי ישראל: "מה לך כי נחפזת, ר' יהודי?" ענה אותו הסנדלר: "רבי, הרי כל עוד הנר דולק – אפשר עוד לתקן!" יצא רבי ישראל לרחוב וקרא: "שמעו אחים יהודים! כל עוד הנר דולק אפשר לתקן!"

כל העולם כולו גשר צר מאד והעיקר לא לפחד כלל!

קידוש לערב החג וסדר הסימנים הטובים

כשיומו הראשון של ראש השנה חל בשבת מתחילים כאן: ויהי ערב ויהי בקר יום הששי. ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה. ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות.

ביתר הימים ובערב היום השני מתחילים כאן:

ברשותכם בני משפחתי / ברשותכם חברי וחברותי / סברי מרנן (המסובים עונים: לחיים).

ברכת היין

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן.

ברכת החג

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצותיו. ותתן לנו יי אלהינו באהבה את יום (בשבת: השבת הנה ואת יום) הזכרון הזה, יום (בשבת: זכרון) תרועה (בשבת: באהבה), מקרא קדש, זכר ליציאת מצרים. וידברך מלכנו אמת וקיים לעד. ברוך אתה ה', מלך על כל הארץ, מקדש (בשבת: השבת) ישראל ויום הזכרון:

ברכת הזמן

(בערב יומו השני של החג נוהגים להניח פרי חדש על השולחן או ללבוש בגד חדש, ולברך גם עליהם)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, שהחנינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה

הבדלה בערב היום השני שחל במוצאי שבת

כאשר יומו השני של החג חל ביום ראשון בשבוע, נוהגים להוסיף לקידוש בערב החג השני גם את ברכת "בורא מאורי האש" ואת ברכת ההבדלה. ברכת מאורי האש נאמרת מול נרות החג, ואין צורך להדליק נר הבדלה נפרד.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, בורא מאורי האש.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, המבדיל בין קדש לחל, בין אור לחשך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה, בין קדשת שבת לקדשת יום טוב הבדלת, ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת, הבדלת ומדששת את עמך ישראל בקדשתה. ברוך אתה יי, המבדיל בין קדש לקדש.

ברכת הפת

מסירים את הכיסוי מעל לשתי החלות, מניפים אותן ומברכים:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, המוציא לחם מן הארץ.

נוהגים לטבול את הפת בדבש.

סדר הסימנים הטובים - סדר "סימנא מילתא"

לאחר הקידוש אוכלים מאכלים שבשמם, בטעמם או בצורתם מבטאים איחולים לשנה החדשה. באתר החנים של התנועה הרפורמית תמצאו כרטיסיית ברכות על הסימנים שניתן להדפיס ולחלק לכל המשתתפים בארוחה.

התחדשות - תפוח דבש:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שתתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה, "מרשית השנה ועד אחרית שנה". דברים יא, יב
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, בורא פרי העץ.

הגשמה - גרגירי הרימון:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שנהיה מלאים מצות קרמון.

מתיקות - פרי התמר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שתמתק עלינו השנה החדשה פתמה.

שלום - ענבים ותאנים:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שנוכח לראות במהרה בימינו את הנאמר על ידי נביאך: "ולשבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מקריד, כי פי יי צבאות דבר". מיכה ד, ד

מחילה - גזר ודלעת (בארמית - קרע):

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שתקרע רע גזר דיננו, ויקראו לפניך זכיותינו.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי האדמה.

אחוה וערבות הדדית - סלק:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שתסתלקנה מעלינו שנאה, מריבה, קנאה ומתרות.

הצלה - כרישה (בארמית - כרתי):

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שיקרתו כל מבקשי רעתנו.

הצלחה - לוביה (סוג של שעועית ירוקה):

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שיקרבו זכיותינו ותלכבנו.

מנהיגות - על ראש הדג או ראש של ירק:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שנהיה לראש ולא לזנב.

שמירה ובריאות - שומר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שתשמרנו ותצילנו ותציל את כל ברואי עולמך. "יהיה ישמר צאתך ובוואך מעתה ועד עולם:" (תהילים קכ"א, ח)

התחלות חדשות

כל המשפחה ביחד

שירים לחג

על הדבש ועל העוקץ נעמי שמר

על הדבש ועל העוקץ,
על המר והמתוק,
על בתנו התינוקת
שמור אלי הטוב.

על האש המבוערת,
על המים הזכים,
על האיש השב הביתה
מן המרחקים.

על כל אלה, על כל אלה,
שמור נא לי אלי הטוב.
על הדבש ועל העוקץ,
על המר והמתוק.

אל נא תעקור נטוע,
אל תשכח את התקווה
השיבני ואשובה
אל הארץ הטובה.

שמור אלי על זה הבית,
על הגן, על החומה,
מיגון, מפחד פתע
וממלחמה.

שמור על המעט שיש לי,
על האור ועל הטף
על הפרי שלא הבשיל עוד
ושנאסף.

על כל אלה...

מרשרש אילן ברוח,
מרחוק נושר כוכב,
משאלות ליבי בחושך
נרשמות עכשיו.

אנא, שמור לי על כל אלה
ועל אהובי נפשי,
על השקט, על הבכי
ועל זה השיר.

על כל אלה..

קופסת המשאלות והאיחולים לשנה החדשה:

בני המשפחה מוזמנים להניח בתוך
קופסת פתקים עם איחולים ומשאלות
בעבור השנה הקרובה (וגם הימורים על
דברים משעשעים שיכולים להתרחש
במהלך השנה). הקופסה תשמר סגורה
במהלך כל השנה ותפתח בליל ראש
השנה הבא.

בראש השנה נעמי שמר

בראש השנה, בראש השנה
פרחה שושנה אצלי בגינה
בראש השנה סירה לבנה
עגנה לה בחוף פתאום

בראש השנה, בראש השנה
ליבנו ענה בתפילה נושנה
שיפה ושונה תהא השנה
אשר מתחילה לה היום

בראש השנה, בראש השנה
פרחה עננה ברקיע הסתיו
בראש השנה כנר נשמה
נדלק בשדה חצב

בראש השנה, בראש השנה
ליבנו ענה בתפילה נושנה
שיפה ושונה תהא השנה
אשר מתחילה עכשיו.

בראש השנה, בראש השנה
פרחה מנגינה שאיש לא הכיר
ותוך יממה הזמר המה
מכל חלונות העיר

בראש השנה, בראש השנה
ליבנו ענה בתפילה נושנה
שיפה ושונה תהא השנה
אשר מתחילה בשיר

רעיונות לשיחה משפחתית

בני המשפחה והאורחים מוזמנים להביא
אל השולחן "סימנים טובים" נוספים -
מאכלים או חפצים - ולהציע בעבורם
ברכות ואיחולים.

• מה הסימן הטוב שאני רוצה להניח על
שולחן החג בעבורי באופן אישי?

• מה הסימן הטוב שאני רוצה להניח על
שולחן החג בעבור המשפחה שלנו?

• מה הוא הסימן הטוב שאני רוצה להניח
על השולחן בעבור החברה הישראלית?

• מה הוא הסימן הטוב שאני רוצה להניח
על השולחן בעבור העולם?

בשנה הבאה

אהוד מנור ונורית הירש

בשנה הבאה נשב על המרפסת
ונספור ציפורים נודדות.

ילדים בחופשה ישחקו תופסת
בין הבית לבין השדות.

עוד תראה, עוד תראה,
כמה טוב יהיה

בשנה, בשנה הבאה.

ענבים אדומים יבשילו עד הערב
ויגשו צוננים לשולחן.

ורוחות רדומים ישאו אל אם הדרך
עיתונים ישנים וענן.

עוד תראה, עוד תראה...

בשנה הבאה נפרוש כפות ידיים
מול האור הניגר הלבן

אנפה לבנה תפרוש באור כנפיים
והשמש תזרח בתוכן.

עוד תראה, עוד תראה...